

ГЕНАДИЈ ЈАЊИН, УМЕТНИЧКИ ДИРЕКТОР И ПРВАК БАЛЕТА БОЉШОГ ТЕАТРА

Моја српска прича је веома занимљива. У Москви је на зиду преко пута моје куће пре десетак година освануо графит - *Србија је мала, али је њен народ велики*. То је било веома необично јер се догодило у центру Москве. Видите, упознајући Србе, ја се са тим у потпуности слажем.

Немогуће је бити у Москви а не посетити Велико позориште. Оно је одавно икона у свету уметности, симбол културе са којим се сваки Рус нехотице идентификује. Сада је у фази детаљне реконструкције, спрема се за наредних неколико стотина година, колико је већ протекло од његовог настанка. Време прошло, време садашње и време будуће преплићу се у згради у московској Петровској улици на веома посебан начин.

Група Великог позоришта је на почетку бројала 13 чланова, а данас у њему ради 2.500 људи. То је огромна институција, или држава у држави. Велико позориште чине ансамбли опере и балета, оркестар који има два састава. Театар има и сопствене радионице за декор и костиме, поликлинику, што је посебно важно за певаче, наравно, али и за балетске играче, два одмаралишта и дечји вртић.

Уз подршку Амбасаде Руске Федерације у Србији и Скупштине града Центар *Сава* је 29. новембра организовао гала концерт „Звезде руског балета“, ангажујући водеће солисте Бољшог театра, играче који тренутно носе репертоар најпознатијег светског балетског позоришта.

Уметнички директор и првак Балета Бољшог театра Геннадј Јањин одабрао је екипу и сачинио програм у коме је и сам наступио. Публици су се представити водећи солисти чувеног балетског ансамбла, који су извели најлепше делове класичног и савременијег, неокласичног репертоара. Први пут код нас изведен је *Clasical pas-de-deux*, Тарантела, Силфида, Рајмонда, Анута-монолог Модеста, нумеру *Festival of Flowers* у *Јенсану*. Многе атрактивне деонице класичног репертоара из балета: *Жизела*, *Лабудово језеро*, *Крчко Орашчић*, *Спартак*, *Дон Кихот* ... одигране су у духу Баљшог театра – онако како их свет памти и препознаје. Играчки ватромет, који је обухватио ремек-дела балетске уметности, а који су извели врхунски уметници, представља изузетан културни и уметнички догађај. Свакако се може сматрати балетским догађајем првог дела сезоне.

ШИКИ

Геннадј Јањин је наш саговорник. Разговарамо о позоришту, професији, емоцији, истини, представи – људима.

■ *Бољшој је некако увек важио за исходиште класичног балета. Где је он данас између тог класичног и савременог, све више присутног у 21. веку?*

– Рекао бих да истовремено радимо и на савременом и на традиционалном балету. Балет *Есмералда*, чију ћемо премијеру видети крајем децембра, представља класичан балет, настао крајем 19. века, а следеће сезоне имаћемо премијере савремених балета специјално компонованих за Бољшој. Наше позориште је један од најзначајнијих брендова Русије, и ми немамо право да заступамо једну или другу врсту балета. Ми једноставно обе морамо да подржимо.

■ *Како се првак балета сналази у улози уметничког директора?*

– То је веома тешко. Сваки дан се крећем у распону од 180 степени. Одавно играм, страшно је рећи, али је ово моја 24 сезона. Већ седам година сам уметнички директор Балета Бољшог театра. У почетку је то било скоро сасвим неспојиво. Играти озбиљне улоге и бавити се администрацијом тако великог позоришта било је више него компликовано. Претпостављам да су се зато на мом играчком репертоару очувале мање улоге, партије пантомиме, попут *Квазимода* у *Есмералди* или *Карабоса* у *Уставаној лепотици*. Играти озбиљне улоге и руководити трупом једноставно није могуће.

■ *Како сте онда начинили тај избор. Где је сатисфакција?*

– Као директор ја једноставно не могу да лишим Бољшој театар тако генијалног уметника као што је Геннадј Јањин. Могуће да то није скромно, али успева.

■ *Како у том случају изгледа један Ваш радни дан?*

– Непрестана звоњава телефона, молбе, гомила папира, састанци и преговарања са осталим службама Театра:

ШАРМ

„Ви сте ГенADIЈУ Петровичу дужни да урадите то и то“ . – „Када?“ – „Јуче“.

Ја одговарам за све: да ли је упаљено светло у салама за пробе, да ли су тамо подешени часовници, да ли диxтyју прозори пред зиму, да ли је на време балерина дошла са боловања, ко ће да одигра главну улогу, а ко ће да игра у другом плану, кога ће да довозе и одвозе службена кола...

Деликатни су моменти када припремам увођење уметника у улогу. Али и излазак из ње, ако је то неопходно. То је крајње непопуларна мера, али се дешава. А увече сам замољен да погледам балетски спектакл, који наравно, после свега, мора да буде беспрекоран. До сада ме то није замарало. Напротив, занимљиво ми је.

■ *Шта се променило у Бољшом за те 24 сезоне, колико сте Ви у њему?*

– Променила се држава која се налази око Театра, а тако смо се и ми помало мењали. Политичко устројство унутар Бољшог често називам апсолутистичком изборном мо-

нархијом. Ако је око Бољшог демократско друштво, унутар његових зидова је апсолутистичка, али изборна монархија.

■ *Причамо о модерном и класичном балету. Да ли модерни балет подразумева одличну игру класичног балета?*

– Тај однос поредим са управљањем аутомобилом у граду и на релију Париз–Дакар. У оба случаја је исти аутомобил, али је возња сасвим различита. Ми смо сви завршили сличне школе, углавном је то московска школа балета, а даље, сваки уметник сам бира. Неко се одлучује у већој мери за класични балет, а неко за савремени. Немогуће је подједнако добро играти и једну и другу врсту балета. То могу само појединци, ретки.

■ *Уметници су као силфиди. Приђеш ли им несрећно, крила ће им одмах опасти“ – поменули сте у једном разговору. И Ви сте уметник, како прилазите својим колегама?*

– Са тим се свакодневно сусрећем као директор. Уметници су веома компликовани људи. Иза њихових очаравају-

Њих осмеха понекад се крију веома тешки карактери. Али да би они увече успели да гледаоцима приреде савршен спектакл, морам да преживим све што ми говоре као директору, и да одговорим на све њихове захтеве. При том, ја сам и сам уметник и моје расположење може да се промени у секунди, као и њихово, па како се коме свиђа. Ја то, такође, умам да урадим. Али гледам себе како седим мирно, склоплених руку, пажљиво слушам све што ми говоре, јер ће у супротном те вечери на сцени бити оно што не треба да буде.

■ У истом разговору заговарали сте тезу да треба добро проветрити мозгове у балету. Да се све што се предуго не мења, што не осећа пулс времена, попут „Титаника“, креће ка својој санти.

– Да, то је било веома давно. До сада смо се већ пре-стројили.

Живот диктира нове услове, и немогуће је радити на стари начин. Ви, уосталом, можете радити на стари начин, али неће бити никаквог напретка. Уметници не играју на сцени само ради задовољства. Они за то добијају новац. То је њихов посао. Они су у то уложили своје детињство, младост, немају лични живот – и шта? Са четрдесет година се све то завршава. И, наравно, уколико правовремено не почнеш да радиш на савремен начин, не волим ту реч, по западном систему, али западни систем рада у много чему није лош, чека те прилично неизвесна зрелост. Уметници на Западу успевају да обухвате велики број улога, они не играју 20 година једну улогу и говоре како воле само Жизелу и њу ће да играју до краја живота. Не, они одиграју Жизелу, за два месеца још нешто, па још нешто... Тако се сакупи огроман репертоар. Нашим уметницима је то било немогуће. Сада је другачије, и ми смо срећнији због тога.

■ Реконструкција Бољшог театра је још у току.

– За две године биће завршена. Бар тако обећавају. За то су се залажили и председник и премијер. Премда није све тако једноставно, Театар се налази на веома компликованом подлози, сама зграда има 250 година, а она се већ прилично дуго слеже. Испод је подземна река...

■ У покушају да саставимо Ваш портрет, можете ли нам на неки начин представити Ваш систем вредности?

– То је веома сложено питање. Када ми је било 20 година, то су биле једне вредности, са 30 су се мало промениле, а са 40 су се сасвим измениле. Тако да не знам шта ће бити следеће.

■ Шта је то у шта верујете, и што нас одређује као људе?

– Без вере је немогуће живети. Највећа трагедија уметника у балету, посебно звезда, то примећујем веома често, јесте што мало њих схвата да се живот не завршава у четрдесетој. Трагедија звезда је тренутак када престану да играју, а не виде како ће им изгледати остатак живота. Живот се не завршава у четрдесетој, он траје и даље, а они, нажалост, живе само у својој прекрасној прошлости. Из ње не излазе, нити то желе. Тако постају трагичне фигуре, веома несрећне. Ја данас знам да постоји живот и после завршетка каријере у балету. И у то верујем.

■ У улози директора?

– Ето, то је добра идеја. Постоје два пута професионалних балетских уметника после четрдесете. Један је пут педагога, а други директора. Трећег нема. Имао сам среће, то отворено кажем, захвалан сам Богу и свима који су на мене обратили пажњу. Вероватно сам имао конкуренцију. Директор сам осам година и шта да вам кажем – већ сам се навикао.

■ Нисте први пут у Београду. Какви су Вам утисци?

– Моја српска прича је веома занимљива. У Москви је на зиду преко пута моје куће пре десетак година освануо графит – Србија је мала, али је њен народ велики. То је било веома необично јер се десило у центру Москве. Видите, упознајући Србе, ја се са тим у потпуности слажем. Потпуно ми је невероватно што су нам језици у тој мери слични. Наше културе су скоро истоветне. Српски разумем боље од бугарског и украјинског. А раније сам мислио да су нам ти језици сроднији. Сада сам се уверио да то није тако.

■ Шта је то што је обележило Ваш живот и учинило га баш оваквим какав јесте?

– Сами сте поменули да је Бољшој држава у држави. Та држава диктира одређени стил живота. Нисам на самом почетку каријере радио у Бољшом, играо сам у Театру Станиславског, али сам маштао да дођем у Велико позориште. Када се за то указала прилика, са великим задовољством сам прешао у Бољшој, и прихватио сва правила игре која у том позоришту постоје још од времена императорског театра. Та правила се, верујте, нису уопште променила. Управо читам дневнике последњег директора императорског театра Таљаковског, објављени су у Русији недавно, и уколико заменим презимена са садашњим уметницима, књигу бих могао да објавим под својим именом. Апсолутно се ништа није изменило. Сви ми који радимо у Бољшом у неку смо руку шовинисти. Сматрамо да је он најбољи, да је врх балетске уметности. Зато рад и живот унутар тог позоришта диктирају посебне облике понашања. Уколико сам ја званични представник Бољшог театра немам права на то што себи може да дозволи било који обични уметник, обичан смртник. Недопустиво је да у позориште дођем у мајци са кратким рукавима, обавезан сам да носим сако. То је најједноставнији пример, али он јасно говори о смислу. Ако ја као уметник тог позоришта некуда путујем, чим ме виде у новој средини треба само да помисле – да, то је човек из Бољшог театра.

■ А какав је то стил који плени и који се препознаје као стил уметника Бољшог театра? У неколико реченица...

– Само две речи, и везник. Шик и шарм. ■

Драгана МАРКОВИЋ
Снимио Даримир БАНДА